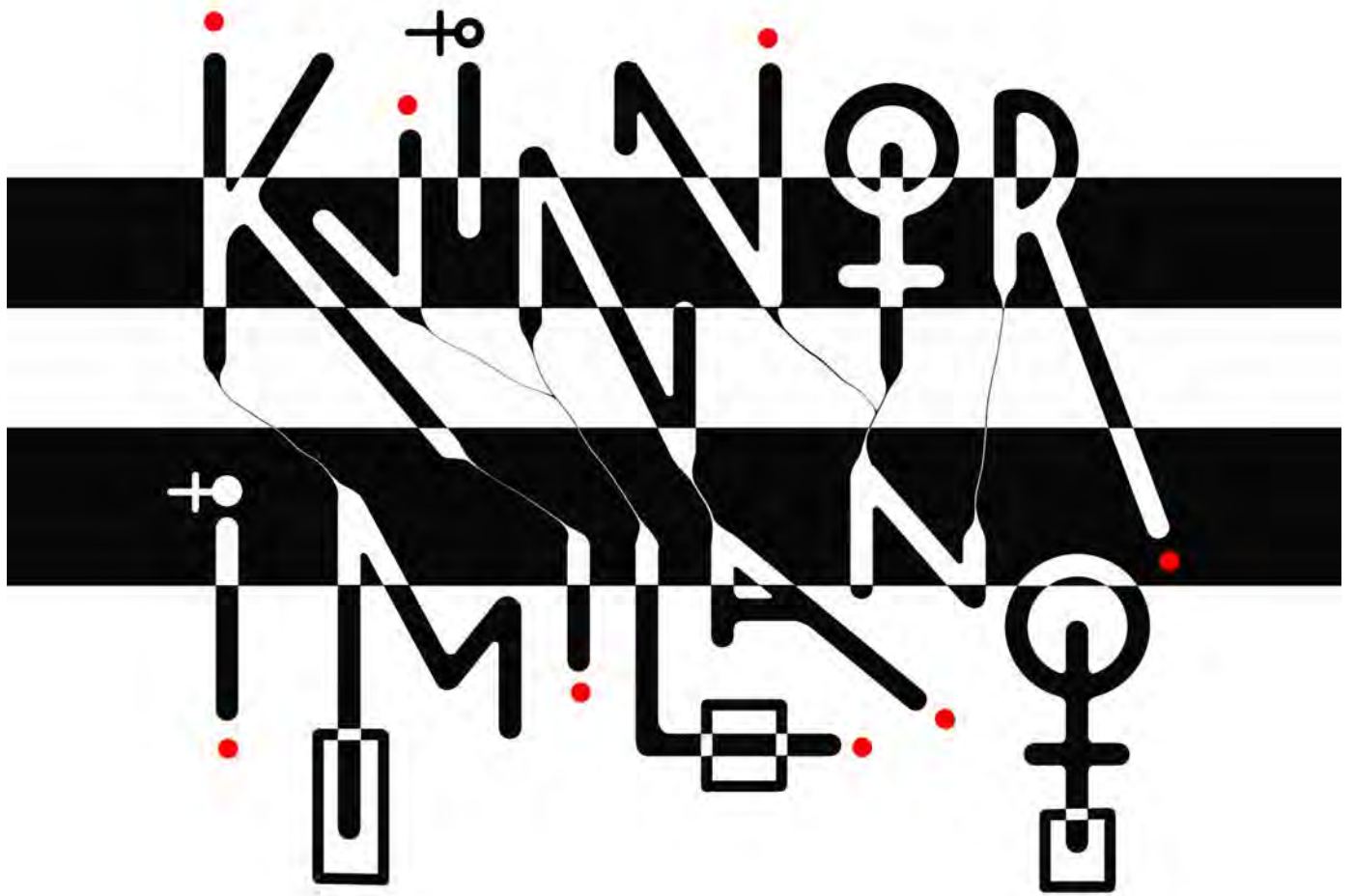

Ernst Hawermans Stipendium

intro.

Jag har alltid vetat att vissa röster tar större plats än andra.

Det är inget som kom som en plötslig insikt under utbildningen, utan något jag burit med mig så länge jag kan minnas, en känsla av hur ojämnt både arbete och erkännande fördelas i samhället, oavsett om det handlar om politik, kultur eller arkitektur. Det är samma strukturer, bara olika uttryck.

I mina projekt har jag strävat efter att lyfta fram de perspektiv som ofta förbises eller får mindre utrymme. Jag vill visa att deras erfarenheter och idéer inte bara behövs utan faktiskt förändrar hur vi upplever och skapar rum. Arkitekturen blir rikare när den rymmer fler kroppar, fler livserfarenheter och fler sätt att leva.

Mitt kandidatarbete vid **Umeå School of Architecture** byggde på just den övertygelsen. Jag undersökte hur en mer flexibel och individanpassad arkitektur kan bryta med standardiseringens begränsningar och öppna för ett mer inkluderande sätt att tänka. Under min utbytestermin på **Politecnico di Milano** fick detta en ny dimension, jag fick se hur vissa gestalter och idéer genom historien fått definiera en hel stad, samtidigt som andra funnits där i det tysta.

När jag efter examen började praktisera i Köpenhamn mötte jag återigen samma mönster i arbetslivet. Detta gjorde resan tillbaka till **Milano**, möjliggjord av **Ernst Hawermans resestipendium**, ännu viktigare. Att få studera verk av kvinnliga arkitekter och formgivare på plats blev ett sätt att synliggöra det som alltid funnits men sällan lyfts fram, och att fortsätta det arbete jag alltid känt varit nödvändigt.

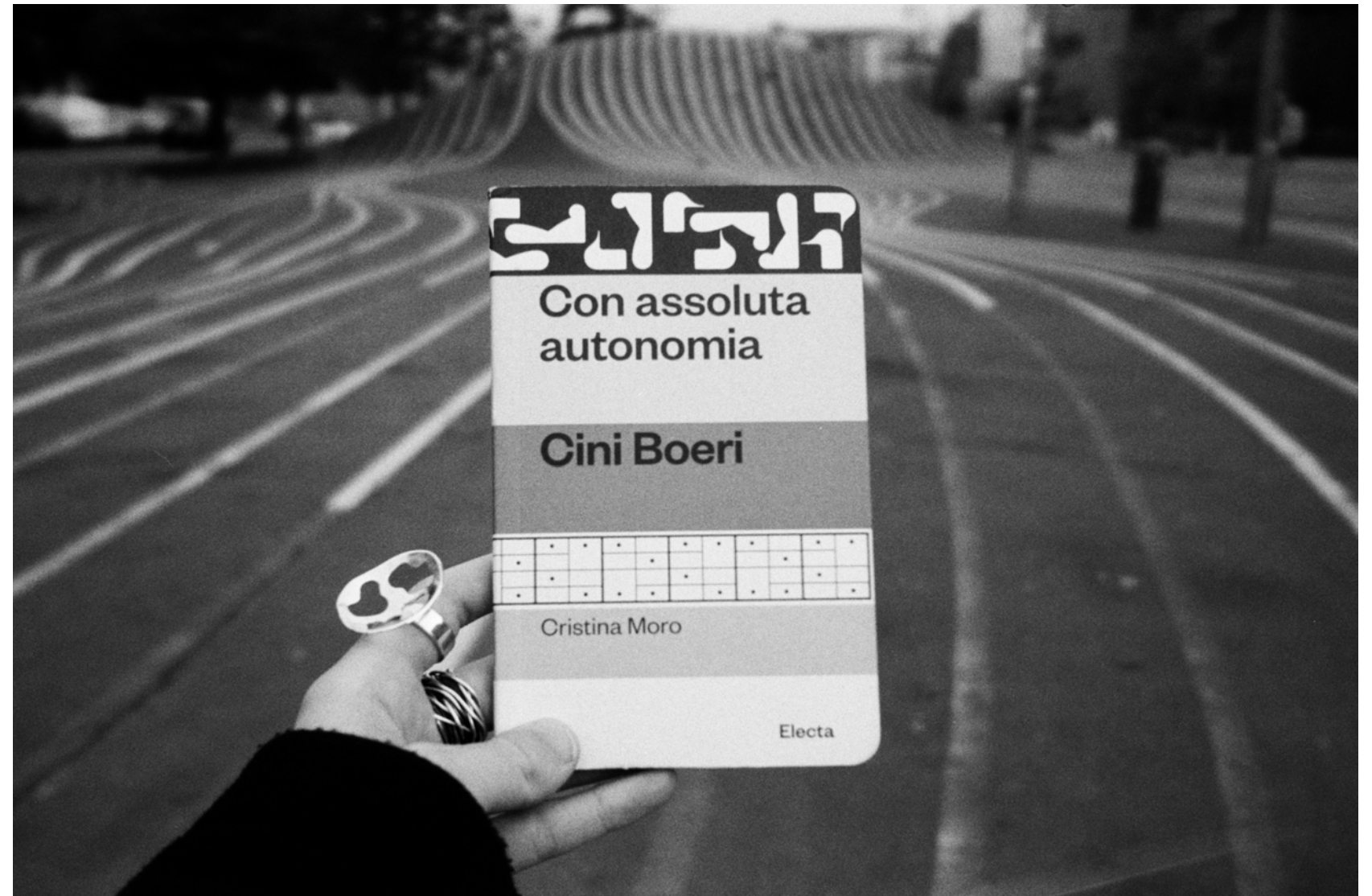
Referens.

Boken **"Con Assoluta Autonomia"** av **Cristina Moro** beskriver Cini Boeris arkitektur, möbeldesign och arbetsmetoder, med fokus på hennes självständighet som designer och hennes humanistiska perspektiv på rum och användning. Hon var långt före sin tid med sitt användarcentrerade och flexibla förhållningssätt till arkitektur.

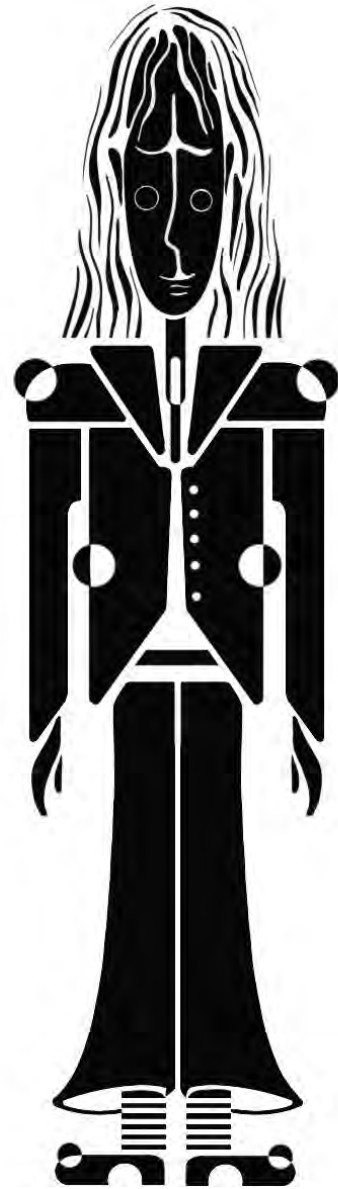
Cini var en av de tre kvinnor som tog examen från Politecnico Di Milano år 1951, och började sedan arbeta i Gio Pontis och Marco Zanuos studio med inredning och möbeldesign. När hon uttryckte till Zanuso att hon ville starta sin egen studio fick hon höra att det inte var ett kvinnoyrke, något hon sedan bevisade motsatsen till genom hela sitt livsverk.

Hennes politiska medvetenhet och engagemang som partigiana mot fascismen genomsyrade både hennes yrkesliv och de projekt hon valde att driva. Hon var tydlig med att stå på människans och demokratins sida; vid en intervju med Laura Griziotti ställde hon frågan: "Vem röstar du på?" – för att säkerställa att de som arbetade med henne delade hennes värderingar. Att vara höger skulle direkt ha gått emot det Cini stod för.

Under mitt kandidatarbete **"Breaking The Line"** fungerade Boeris principer som en central referens. Hennes arbete inspirerade mig att ifrågasätta standardisering och skapa rum som kan anpassas efter olika kroppar, behov och aktiviteter. Hennes insikter gav mig ett teoretiskt ramverk och inspiration för att analysera hennes inflytande under min resa till Milano. Boken fick mig även att förstå hur hennes långvariga betydelse för samtida arkitektur är rotad i både estetik och socialt ansvar.

Arkitekterna.

CINI BOERI

Politecnico Di Milano 1951

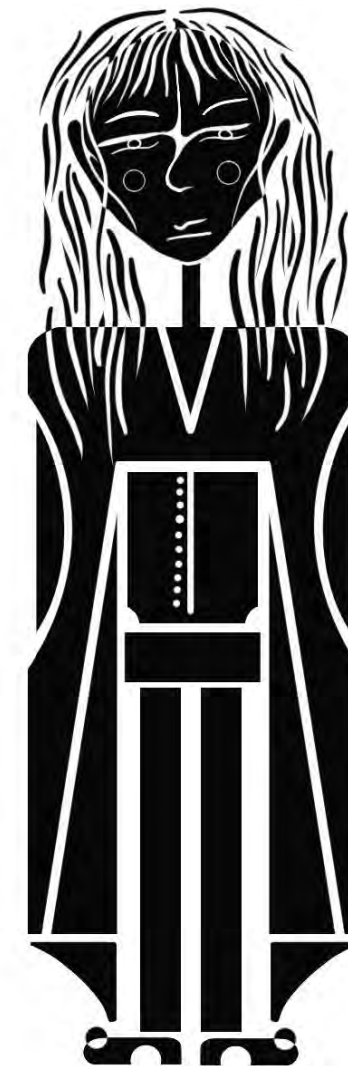
1924 - 2020
Milano, Italien

FRANCA HELG

Politecnico Di Milano 1945

1920 - 1989
Milano, Italien

ZAHA HADID

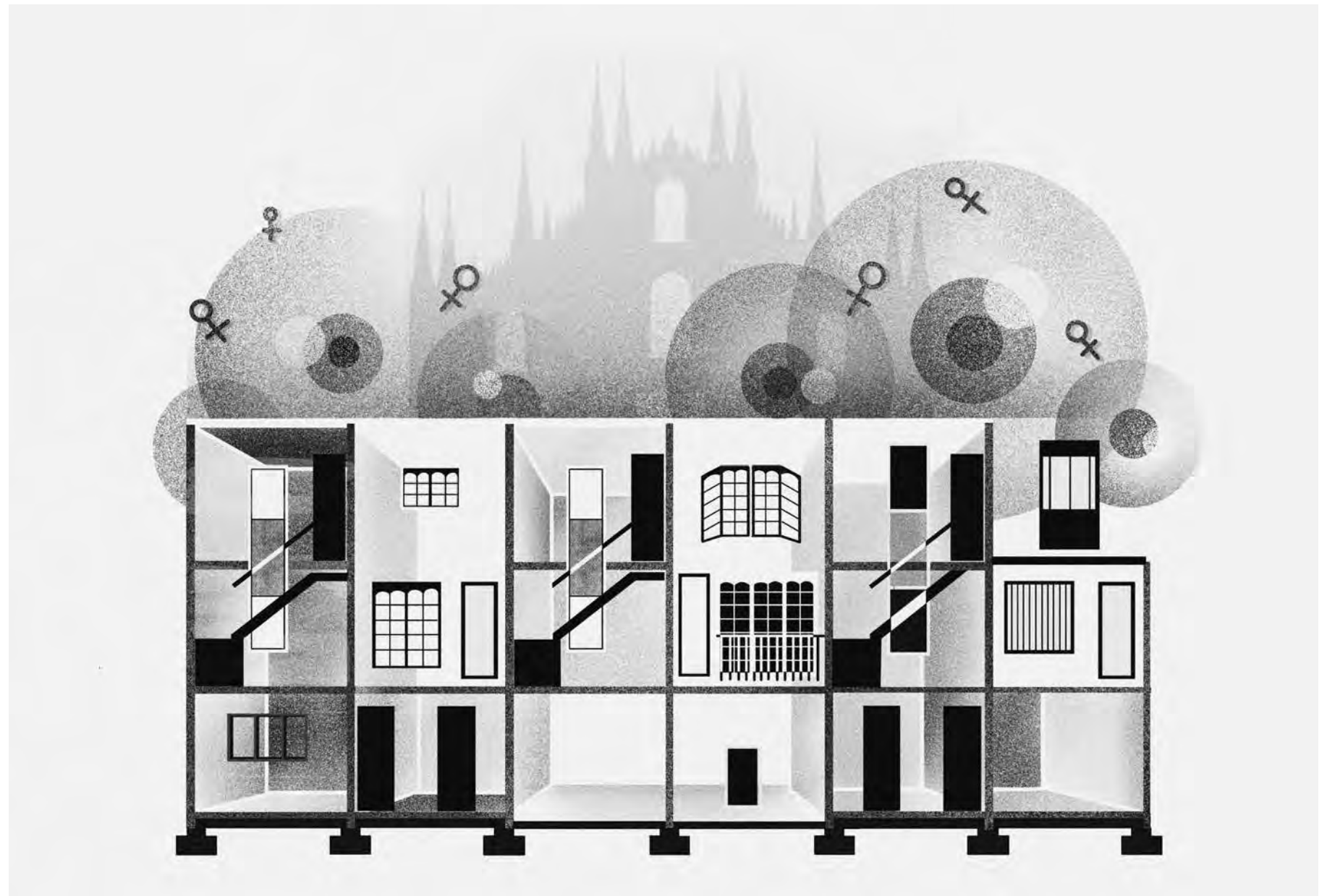
The AA, London 1977

1950 - 2016
Bagdad, Irak

...i Milano

Att vistas i Milano har på många sätt förändrat mitt sätt att se på arkitektur. Staden står i stark kontrast till Umeå, den del av Sverige jag kommer ifrån, både i kultur och design. Här märks en stark känsla för estetiska detaljer överallt, men det som verkligen skiljer sig är hur människor rör sig, möts och interagerar med rummen. Caféer, torg och trappor blir scener för vardagliga möten, och arkitekturen ramar in dessa interaktioner på ett sätt som får staden att kännas levande och mänsklig.

Det är lätt att se hur byggnader och stadsplanering inte bara formar fysiska miljöer, utan också sociala strukturer. I Milano finns en närvaro av subtil kommunikation mellan människor, små gester, flöden av rörelse och blickar som är bundna till rummens form, ljus och material. Denna dynamik har gjort mig mer medveten om hur arkitektur inte är neutralt; den påverkar hur vi möts, hur vi känner oss och hur vi förhåller oss till varandra. Att studera detta på plats har gett mig insikt i hur arkitektur kan skapa både inkludering och exkludering, och hur **varje rum bär på sociala möjligheter och förhållanden som inte alltid syns på ritningen.**

METRO M1

VILLA NECCHI
CAMPIGLIO

GENERALI
TOWER

CITY LIFE
APARTMENTS

TRIENNALE

Vid Piazzale Cadorna finns konstverket Needle, Thread and Knot av Claes Oldenburg och Coosje van Bruggen, medan själva torget är designad av Gae Aulenti.

M1 Metro, Amendola

DESIGNAT AV FRANCA HELG & FRANCO ALBINI

1960

P.01

Under min tid i Milano blev M1-linjen en återkommande del av min vardag och en konkret påminnelse om hur genomtänkt design kan prägla en hel stad. Milanos första tunnelbanelinje är ett sammanhållet gestaltungsprojekt där arkitektur, produktdesign och grafisk form samverkar på ett sätt som i dag framstår som självklart, men som på 1960-talet var radikalt. Systemet utformades av Franca Helg och Franco Albini, tillsammans med grafikern Bob Noorda, vars visuella identitet kom att bli internationellt stilbildande och senare påverka metrosystem i flera andra större städer.

Franca Helg hade en central roll i detta arbete. Hennes arkitektur är präglad av precision, teknisk skärpa och konsekvent formspråk. I M1-projektet syns hennes hand i materialitet, rumsskvenser och den omsorgsfullt planerade rörelsen genom stationerna. Trots att hennes insatser ofta presenterades tillsammans med Albini, var hennes delaktighet både omfattande och avgörande för linjens uttryck och funktion.

För mig blev M1-linjen ett sätt att förstå hur ett väl samordnat gestaltungsarbete kan skapa ett robust och intuitivt offentligt rum. Även en påminnelse om hur många betydande arkitekturgärningar historiskt har burits av fler händer än de som syns på namnskylten.

Amendola är en av de stationer där Albin och Helg's grundprinciper framträder särskilt tydligt: tydliga siktlinjer, konsekvent materialitet och en rumslighet som prioriterar orienterbarhet framför dekor.

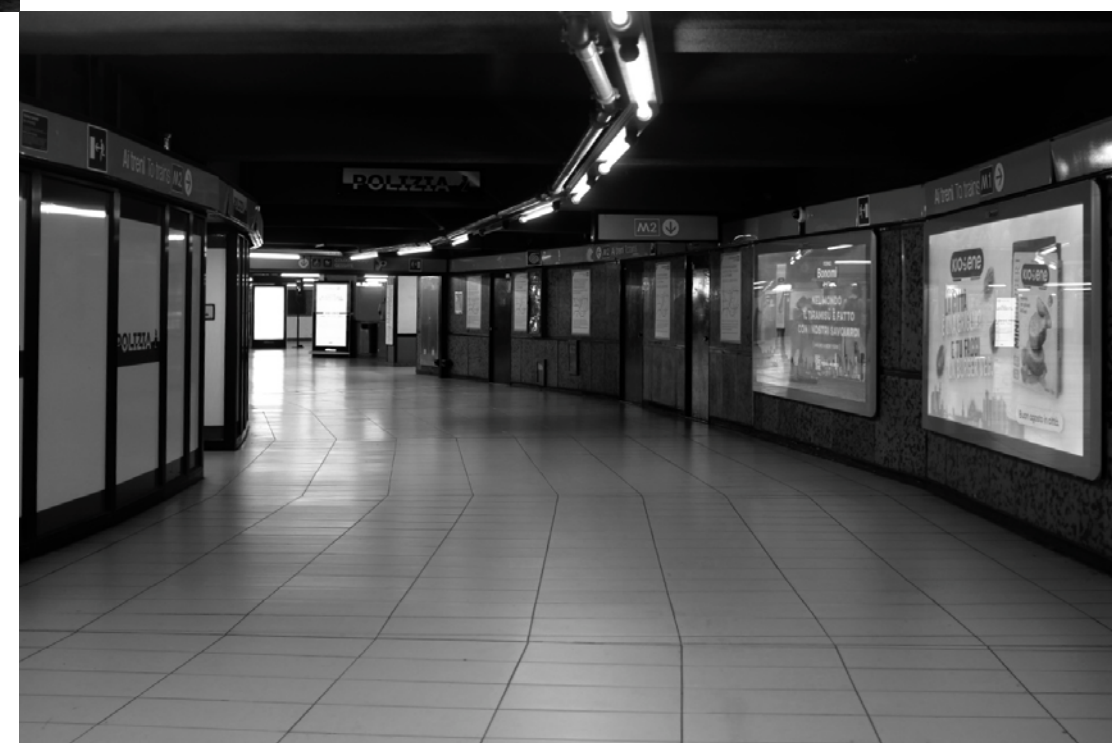

Det karakteristiska röda räcket, de svarta väggpanelerna och den återhållsamma belysningen skapar en rytm som både är funktionell och grafiskt stark.

Att befinna sig i Amendola-stationen ger en direkt upplevelse av modernismens idéer i praktiken. Den visar hur design kan göra komplexa rum begripliga, och hur Helgs arbete fortsätter att bära systemet, även i dag.

Varje yta är vald för att tåla slitage, men också för att skapa visuell disciplin. Inga onödiga element, inga utsvävningar som stör rörelsen. De långa, obrutna korridorerna fungerar som riktade axlar genom systemet, rum som inte försöker hålla kvar resenären utan leda henne vidare.

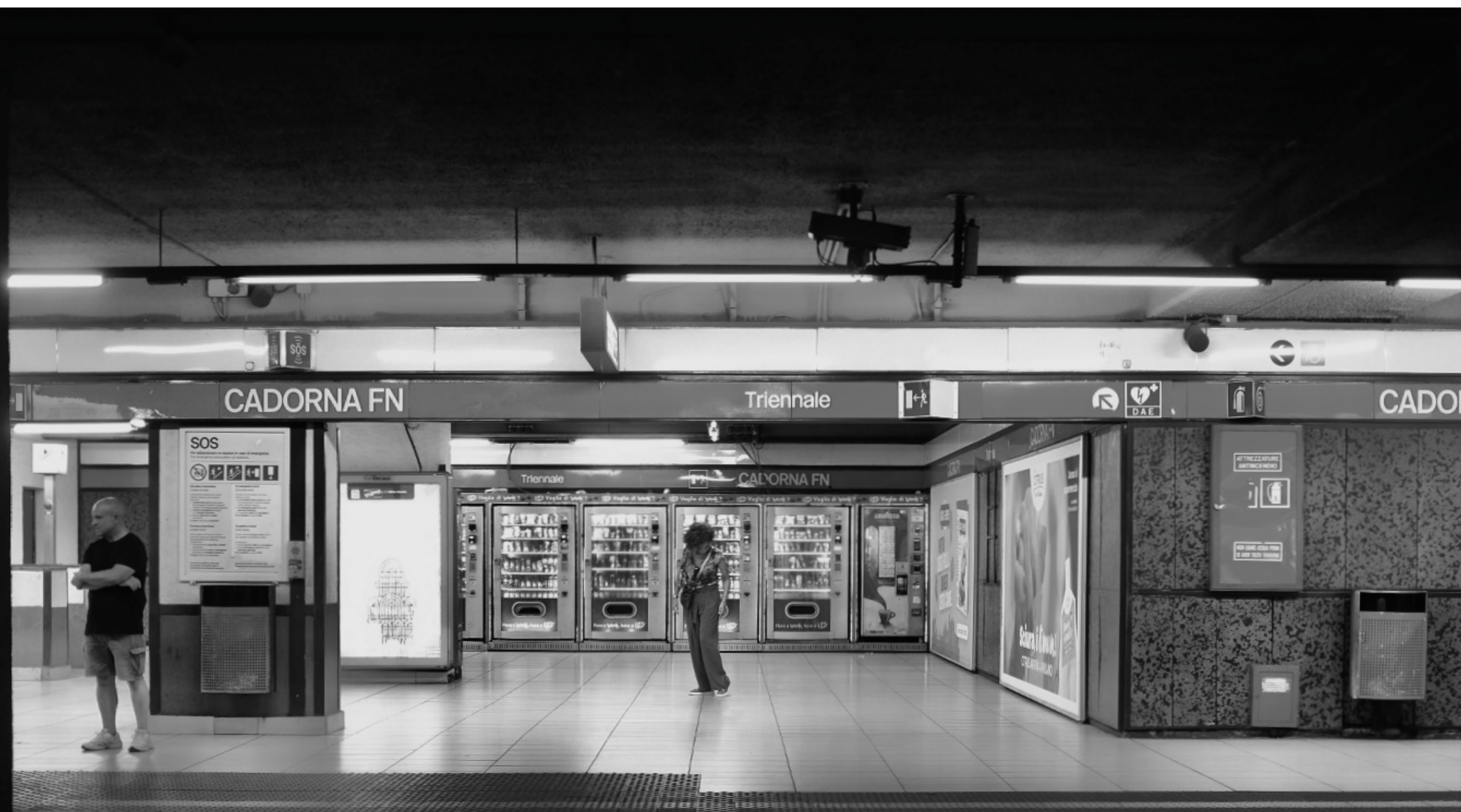

I kombination med deras grafiska system skapar taket en av stationens mest minnesvärda rumsliga ögonblick. De stora glasparterna i blåa nyanser fungerar som ett raster av ljus ovanför rörelsen nedanför. Trots att stationen ligger under jord skapar dessa glASFält en känsla av himmel.

 Vietato attraversare i binari
Do not cross the tracks

Villa Necchi Campiglio

RITAT AV PIERO PORTALUPPI

1932

P.02

Villa Necchi Campiglio, ritad av Piero Portaluppi, är ett av Milanos mest ikoniska bostadshus från mellankrigstiden.

Huset skapades för två systrar; Nedda och Gigina Necchi, och även Giginas bror Angelo Campiglio. Kvinnor med en tydligt formulerad livsstil, stark social position och ett behov av ett hem som både skyddade och visade deras offentlighet. Trots att villan alltså utformades för kvinnliga brukare, var det aldrig en självklarhet att en kvinnlig arkitekt skulle få uppdraget. Tidens arkitekturkultur var fortfarande starkt patriarkalt styrd; de få kvinnor som var verksamma saknade ofta möjligheten att ta sådana prestigefyllda kommissioner, oavsett kompetens.

Att besöka villan i dag är att stå mitt i denna motsättning: ett arkitektoniskt mästerverk där tre kvinnors liv är synliga i varje detalj, men där arkitektens signatur ännu bär på historiens uteslutningar. Det gör huset till en viktig del av min resa: en påminnelse om hur kvinnors inflytande ofta är närvarande i rummet även när deras namn saknas i ritningen.

Entrén till Villa Necchi Campiglio är formad som ett mjukt, cirkulärt förspel till husets mer strama volym. Den rundade förgården och de svepande linjerna leder blicken naturligt mot den breda trappan.

De rytmiskt uppradade pelarna skapar ett strukturerat flöde, som både ramar in sikten och leder blicken genom trädgården mot villans fasad. Mitt i denna geometriska ordning står en skulptur föreställande en människokropp, vars närvaro bryter pelarnas regelbundenhet och tillför en mänsklig dimension.

Poolen ligger centralt i trädgården och fungerar som ett reflekterande element. Den enkla, rektangulära formen samspelar med husets linjer och proportioner, medan vattnets speglingar skapar variation i ljus och skugga över fasad och omgivande terrass.

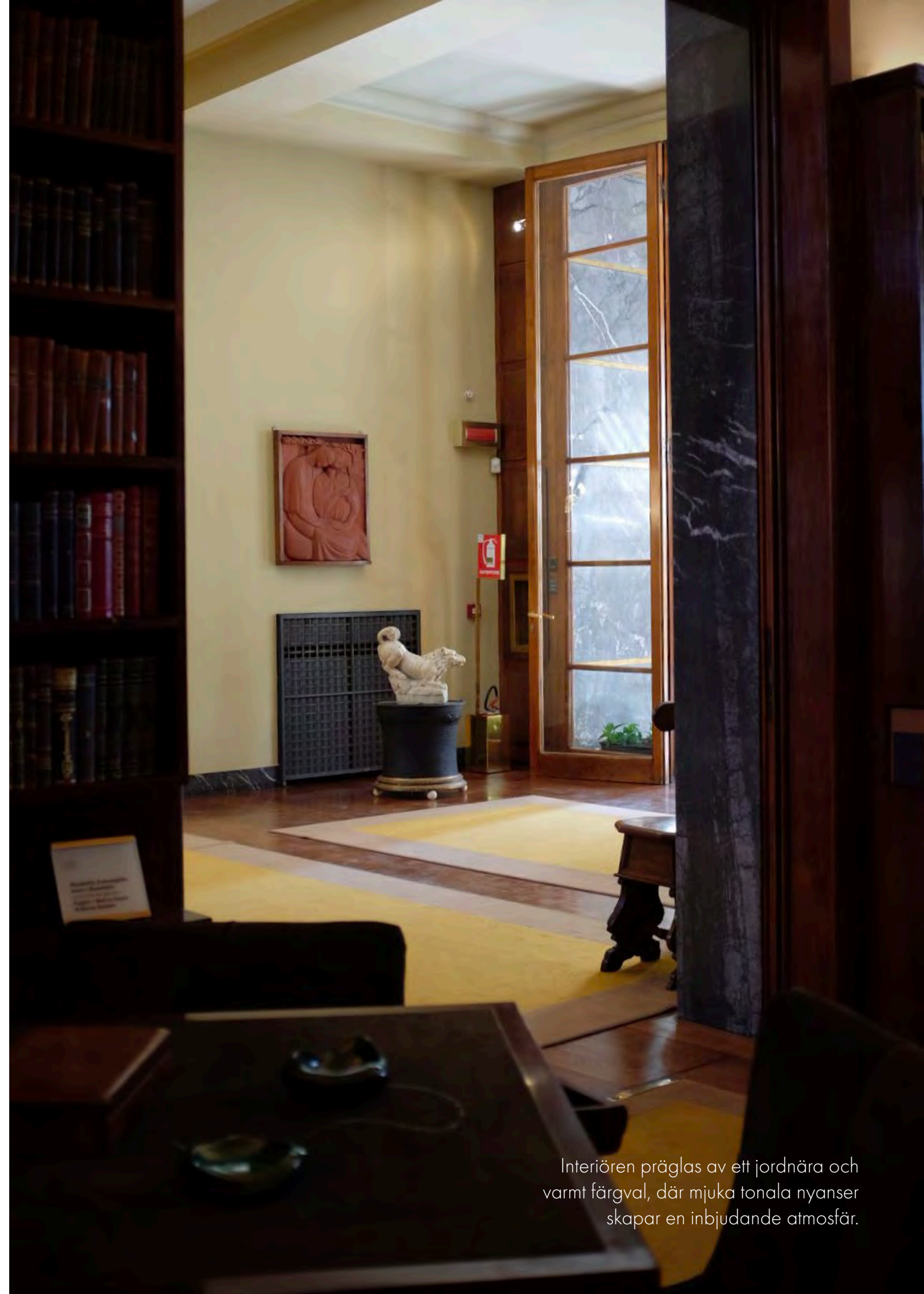
Fasaden präglas av noggrant
avvägda geometriska ut-
smyckningar som skapar rytm
och djup i husets yttre uttryck.
Dessa detaljer samspelar med
fönstrens placering, hörnens
proportioner och den övergri-
pande symmetrin.

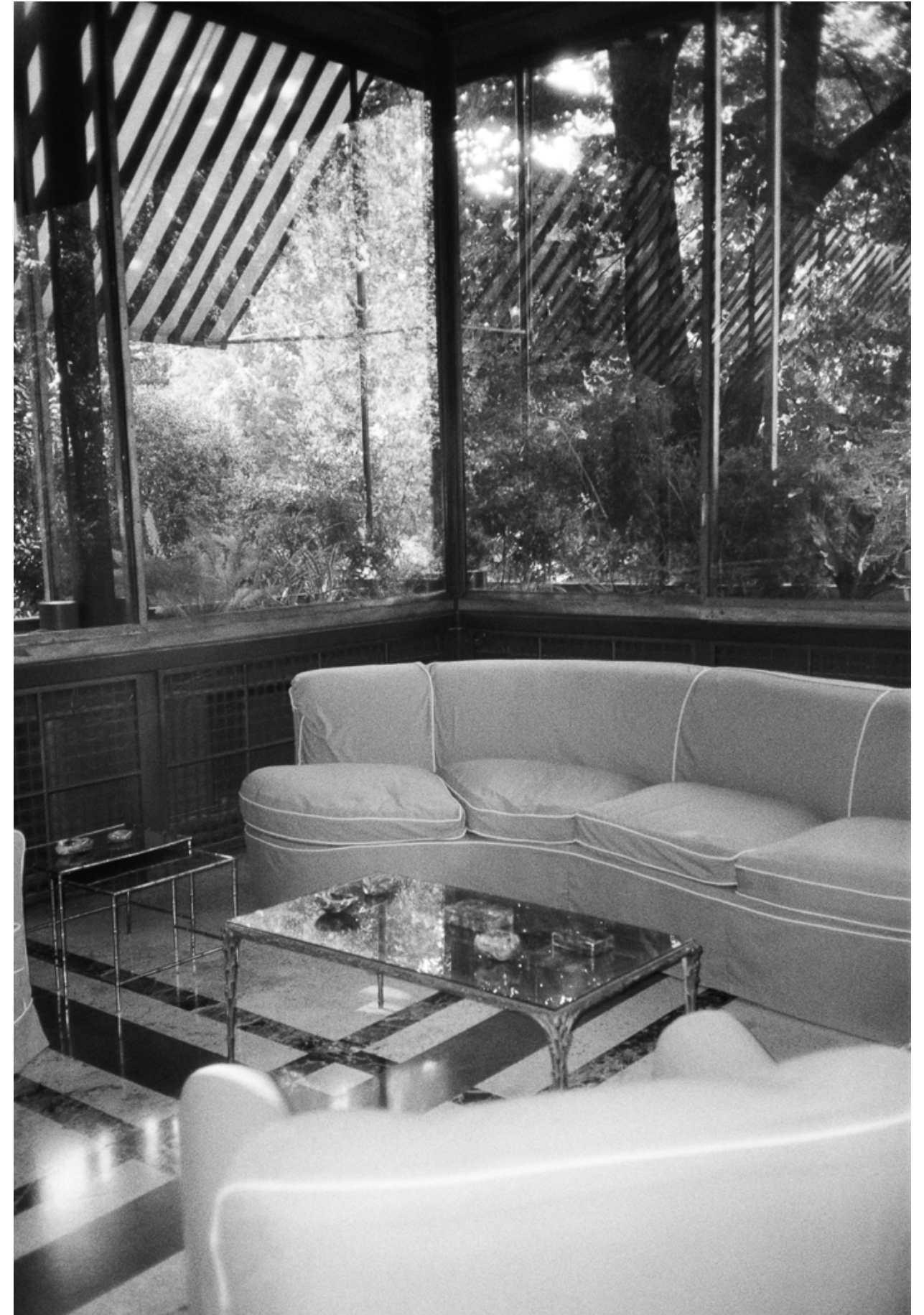
Golv, väggar och textilier samverkar i olika texturer, från polerat trä och sten till mjuka tyger, och förstärker rummets rumsliga hierarki. Bysternas och skulpturernas närvaro, som återkommer i flera delar av villan, markerar en genomgående kvinnlig influens och närvaro.

Interiören präglas av ett jordnära och varmt färgval, där mjuka tonala nyanser skapar en inbjudande atmosfär.

Villans planlösning är noggrant komponerad för att skapa en naturlig riktning genom byggnaden. Rummen ligger i profil, vilket leder blicken och rörelsen från entré till vardagsrum och vidare in i de olika sektionerna.

Vidare in finns ett rum som kallas "Veranda", med en grön soffgrupp, vänd mot trädgården genom stora glaspartier. Här blir gränsen mellan inne och ute nästan obefintlig, och jag kan känna hur naturen blir en del av rummet. Ljuset, utsikten och rummets proportioner skapar en närvaro av trädgården som gör att platsen känns både levande och omslutande.

Det blev tydligt hur materialval kan föra med sig både funktion och berättelse, och hur arkitektur kan göra närvaro påtaglig utan ord.

I huset finns ett badrum med genomgående varm sten. Ytorna är enkla men noggrant valda, och rummet känns både lugnt och inbjudande.

Jag tyckte det var fint hur varje rum hade sitt egna ljusspel och atmosfär. Detta badrum var nog det jag tyckte extra mycket om.

Formspråket på handfatet fascinerar mig särskilt mycket, och bildar fina reflektioner på badrumsväggen.

Det andra badrummet är strikt svartvitt, där kontraster skapar tydlighet och balans. När jag tittar närmare på handfatets detaljer märker jag hur noggrant material och form valts. Det visar på arkitektens omsorg, och hur även små ytor blir viktiga.

Bilderna visar köket, med flera rum i profil som skapar en tydlig riktning genom rummet. Blickar och rörelser leds naturligt från ett rum till nästa. Golv i sten, ytor i rostfritt stål och mörkt trä ger köket karaktär, samtidigt som layouten känns genomtänkt och funktionell.

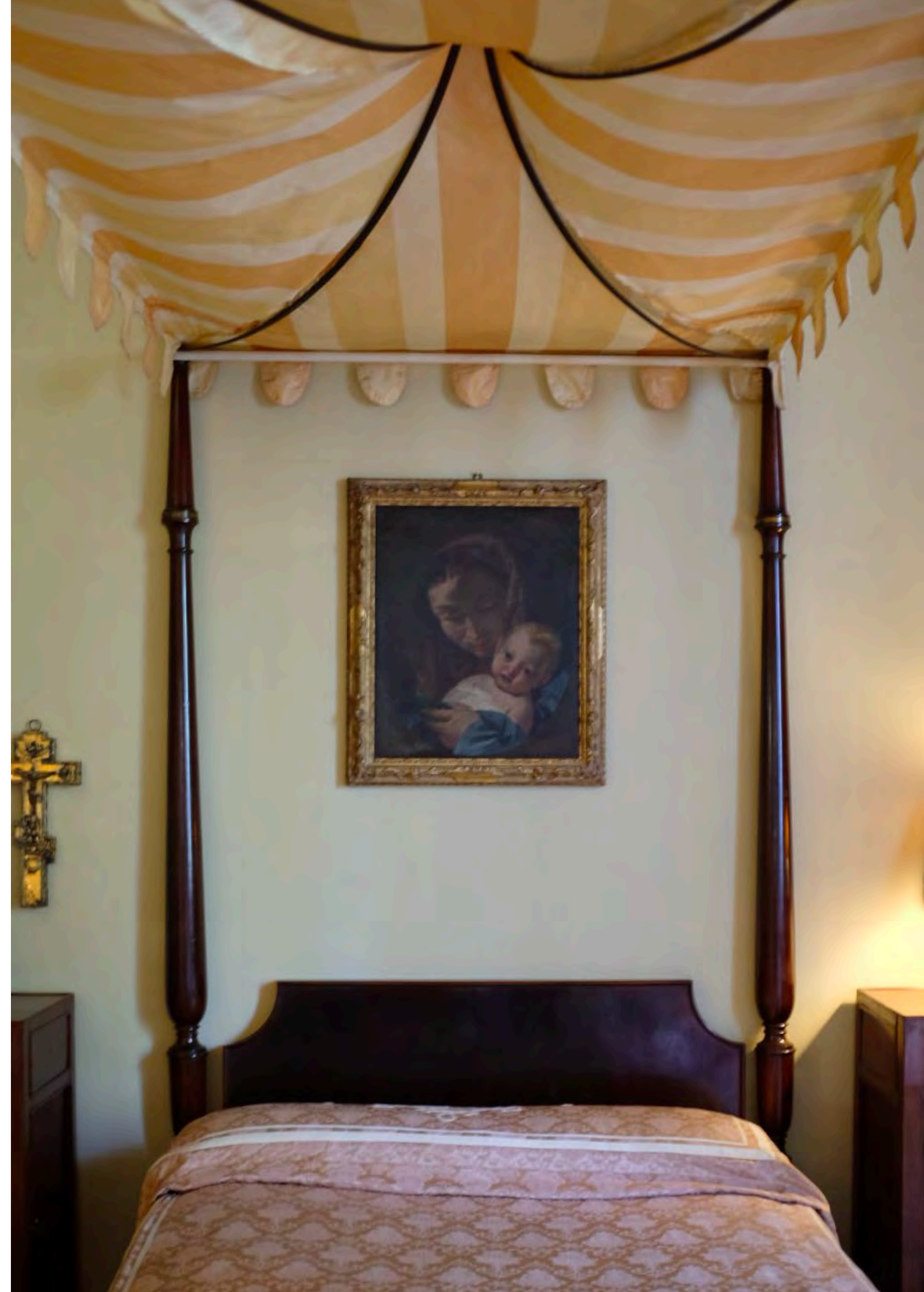

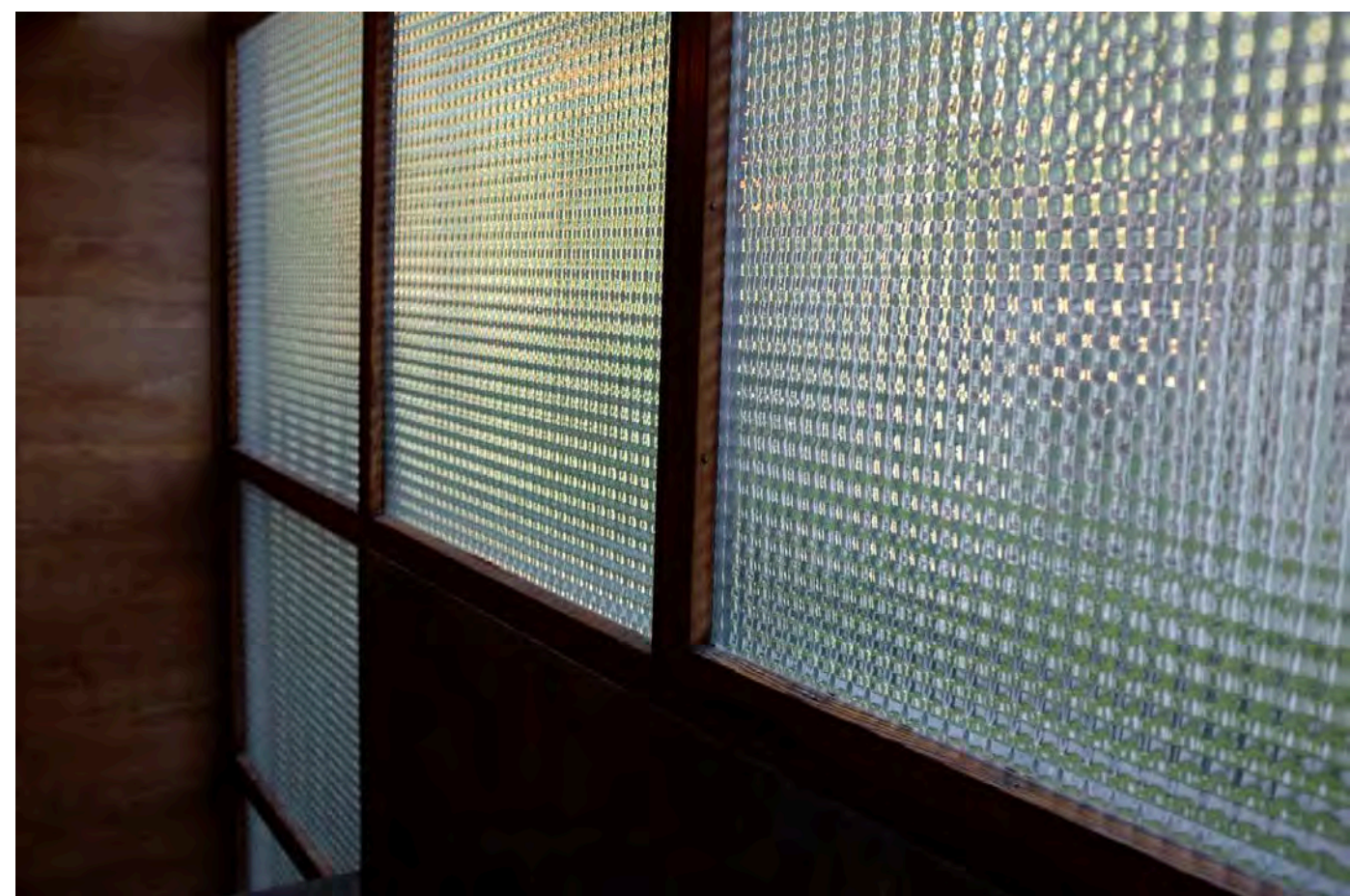
När man fortsätter in i villan så öppnar sig en av de sociala ytor-
na. Porträttet av en kvinna blir na-
turligt rummets centrum, medan
den varma färgpaletten skapar
en mjuk och inbjudande stämning.
Ljuset fångar detaljer och material
på ett sätt som gör rummet levan-
de, och närvaron av porträttet ger
en känsla av en kvinnlig närvaro.

Porträtten visar systrarna Gigina och Nedda Necchi.

Sovrummet som tillhörde Nedda, framträder med en ombonad sänghimmel som ger en känsla av skydd och intimitet. Porträttet av en kvinna med ett barn placerat i centrum förstärker detta. Även här skapar de mjuka textilerna och de varma tonerna i rummet en harmonisk atmosfär, där ljus och material samspelar för att ge en inbjudande upplevelse.

Trappan leder ner till källarvåningen, där mörkt trä möter en glasvägg som filtrerar ljuset på ett subtilt sätt. Det fros-tade glaset ger privathet samtidigt som det skapar subtila skuggspel och lyfter fram träets textur. Kombinationen av materialen gör nedgången både inbju-dande och reserverad.

Den avslutande bilden för denna vistelse visar en symaskin i centrum, en påminnelse om mänsklig närvaro. De stora glaspartierna öppnar upp mot trädgården, och ljuset tillsammans med grönskan skapar en tydlig koppling mellan inne och ute. Rummet blir en mötesplats för aktivitet, natur och ljus, och sammanfattar husets känsla av liv och kontinuitet.

Generali Tower

RITAT AV ZAHA HADID ARCHITECTS

2015

P.03

Generali Tower, färdigställt 2015 och designat av Zaha Hadid, är ett kontorshus som markerar stadsdelen Porta Nuova och har spelat en central roll i förnyelsen av området till ett modernt centrum för affärer och stadsliv. Tornets organiska kurvatur och flytande linjer skapar en stark kontrast mot de omkringliggande ortogonala byggnaderna och ger stadsrummet en dynamik som engagerar både fotgängare och besökare. Den skulpturala formen leder ögat uppåt, förstärker känslan av rörelse och bryter den traditionella vertikala silhuetten, vilket gör tornet till ett tydligt exempel på Hadids signaturstil.

Byggnaden används främst som kontorslokaler, men dess påverkan sträcker sig långt bortom funktion; den definierar omgivningens rumslighet och samspelar med de offentliga torgen, gångstråk och grönområden som omger Porta Nuova. Genom sin form och materialitet skapar tornet nya perspektiv på hur människor rör sig genom stadsrummet och hur arkitektur kan forma urbana upplevelser.

Kurvaturen skapar en dynamik i volymen och en rytm i hur ljus och skuggor faller över byggnaden. Glasytor och mjukt rundade hörn ger transparens och lätthet, medan de flytande formerna leder blicken längs fasaden och förstärker känslan av rörelse.

City Life Apartments

RITAT AV ZAHA HADID ARCHITECTS

2013

P.04

CityLife Apartments i Milano visar även här Zaha Hadids karakteristiska organiska formspråk, med svepande linjer och kurvade balkonger som ger en mjuk och dynamisk siluett. Byggnaderna varierar från fem till tretton våningar och bildar tillsammans en rytm som definierar stadsdelen. Samtidigt tycker jag att området upplevs som lite instängt och segregat, de tydliga gränserna mellan komplexet och resten av staden skapar en känsla av avskildhet, där det offentliga stadsrummet nästan blir sekundärt. Trots de ljusa terrasserna och de eleganta linjerna på takvåningarna känns relationen mellan de boende och omgivande stadsrum begränsad.

Denna upplevelse visar på hur arkitektur inte bara skapar form, utan också påverkar social interaktion och stadsdynamik. Även om byggnaderna är estetiskt imponerande och innovativa, blir det påtagligt hur fysisk planering kan skapa både närvaro och frånvaro.

Trots att Zaha Hadids formspråk inte alltid helt faller mig i smaken, var hon en av de första arkitekterna jag verkligen upptäckte och fick inspiration från. Hennes arbete har haft stor betydelse för mig, inte minst som kvinna i ett mansdominerat yrkesfält, och inspirerat mig både till att förstå arkitekturens kraft och till att ifrågasätta vilka perspektiv som lyfts fram.

Triennale Museum

UTSTÄLLNINGAR AV FLERA OLIKA KVINNOR

1923

P.05

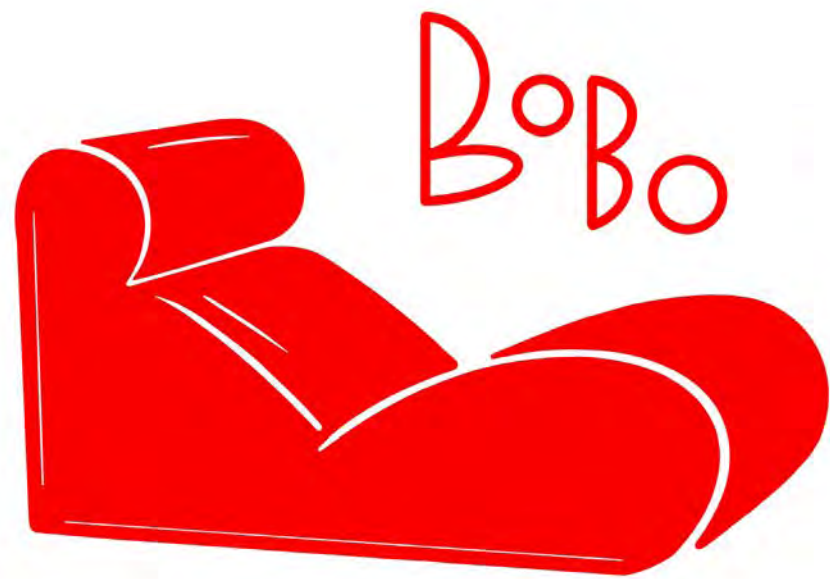
Triennale Museum i Milano grundades 1923 och har sedan dess varit en central institution för italiensk och internationell design, arkitektur och konst.

En viktig del av museets verksamhet är att lyfta fram kvinnliga arkitekter och konstnärer, som historiskt ofta marginaliserats inom design- och arkitekturfältet. Detta sker både genom permanenta utställningar och temporära projekt. 2024 uppmärksammades **Cini Boeri** i en utställning som firade 100-årsjubileumet av hennes födelse. Museets permanenta samlingar om italiensk design inkluderar flera kvinnliga kreatörer, vilket gör det möjligt att följa deras inflytande över tid och se hur deras arbete har format den italienska designtraditionen.

Besöket på Triennale gav inte bara insikt i specifika verk utan också i hur kvinnor har navigerat och påverkat en mansdominerad profession. Genom att dokumentera dessa verk och miljöer kan man förstå både deras kreativa processer och de kulturella sammanhang som format deras arbete.

Serpentone Sofa, designad av Cini Boeri, och Bocca Sofa, av designgruppen Studio 65, är båda ikoniska exempel på italiensk design från 1970-talet.

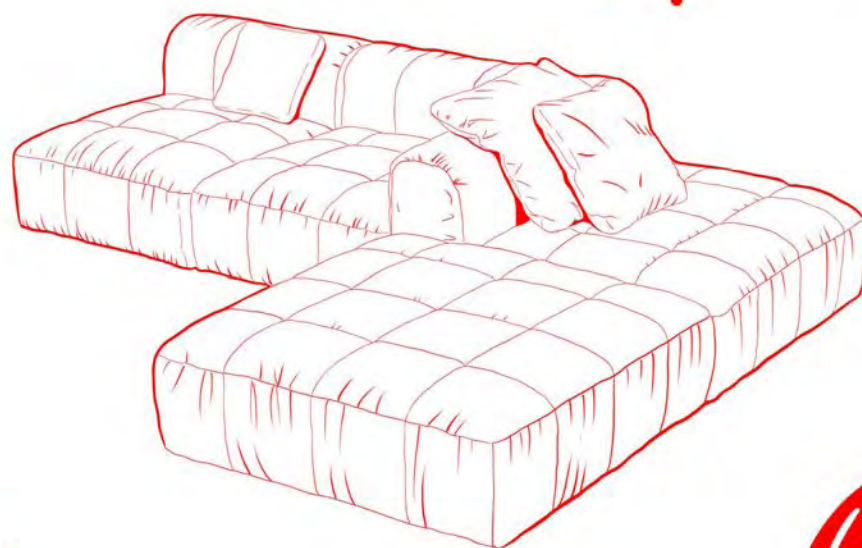

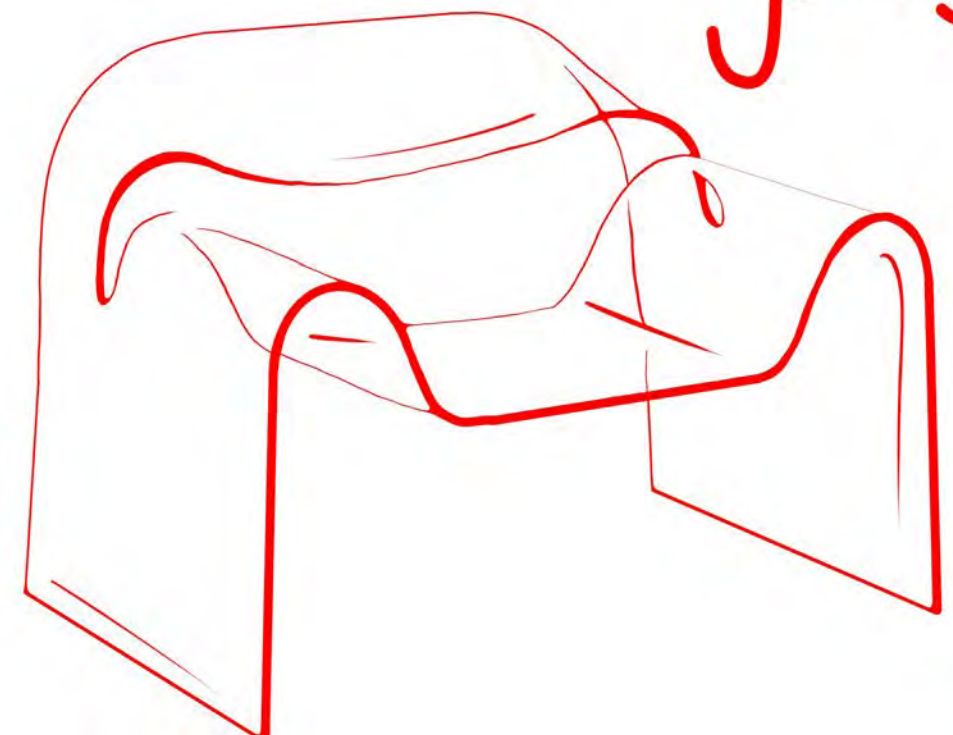
Bobo

Bobo-soffan, designad av **Cini Boeri** 1967, är ett av de första exemplen på en sittbänk gjord i ett enda stycke polyuretanskum utan någon intern stomme. Den skapades för Arflex.

Strips-soffan, designad av **Cini Boeri** och **Laura Griziotti** 1972 för Arflex, är en modulär möbel med nästan obegränsade konfigurationer. Den formgavs utifrån sitt överdrag snarare än strukturen, vilket revolutionerade soffdesignen. De helt avtagbara överdragen gör den praktisk och flexibel, och soffan kan användas som fåtölj, säng eller bäddsoffa.

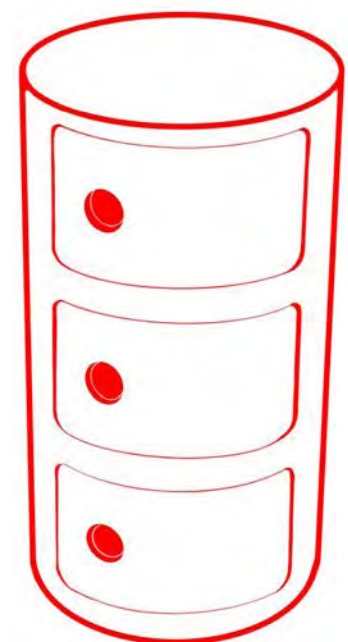

STRIPS

ghost

Ghost-fåtöljen, designad av **Cini Boeri** tillsammans med Tomu Katayanagi, är ett exempel på tekniskt experiment och formforskning i samklang. Stolen i monolitiskt, 12 mm tjockt böjt glas syftar till att avmaterialisera uppfattningen av en funktion, och låta användaren bli rummets huvudperson.

KARTELL

Kartell Componibili är en modulär möbelserie designad av **Anna Castelli Ferrieri** 1969, utbildad vid Politecnico di Milano. Serien består av stapelbara cylindriska enheter i plast, som kan kombineras på olika sätt för förvaring eller som små sidobord.

Pippistrello

Pippistrello-lampan, designad 1965 av **Gae Aulenti** för Martinelli Luce, är banbrytande för sin tid med sin diffusor i metakrylat. Den koniska basen sträcker sig uppåt och följer diffusorns ribbor, som breder ut sig likt fladdermusvingar.

Tack!

Tack till **Ernst Hawermans stipendiefond**, som gjorde det möjligt för mig att genomföra denna resa och uppleva Milanos arkitektur på nära håll. Utan ert stöd hade jag inte kunnat studera de arkitekters verk som inspirerat mig så djupt.

Jag vill också tacka **Tancrède**, som trots Milanos stekande sol följde med mig och utforskade sin egen hemstad med lika stor nyfikenhet som jag. Ett sista tack för Cinis bok, nästa gång läser jag den själv.

